

INSTRUMENTE JURIDICE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI DREPTURILOR COPILULUI

Oxana MIRON

Universitatea de Stat din Moldova

În totalitatea sa, Conferința de la Haga de drept internațional privat a adoptat circa 38 de convenții în domeniul protecției drepturilor copilului, care funcționează și acum în practică, având influență asupra sistemelor juridice ale diferitelor țări.

Intensificarea globalizării și uniformizării sistemelor juridice în lumea modernă duce la apariția multor conflicte cu elemente de extraneitate, inclusiv în raporturile familiale și în protecția drepturilor copilului.

În acest context, Republica Moldova este pusă în situația de a purcede la mari schimbări în legislația națională, precum și la ratificarea celorlalte convenții necesare pentru protecția drepturilor copiilor.

Cuvinte-cheie: răpire, adopție internațională, convenție, relații de familie, conflict de legi, drept internațional privat.

LEGAL INSTRUMENTS OF INTERNATIONAL PRIVATE LAW IN THE FIELD OF HUMAN RIGHTS PROTECTION

In its entirety, The Hague Conference on Private International Law adopted around 38 conventions in the field of child protection, working now in practice and having an influence on the legal systems of different countries.

The intensification of globalization and uniformity in the modern legal systems leads to many conflicts with foreign elements, including in the family and child protection fields.

In this context, Moldova is compelled to implement big changes to its national legislation as well as ratify other conventions necessary for the protection of children's rights.

Keywords: abduction, intercountry adoption, ratification, convention, relationships family, conflicts in the law, private international law.

Cu 80 de membri (79 de state și Uniunea Europeană), reprezentând toate continentele, Conferința de la Haga de drept internațional privat este o organizație interguvernamentală la nivel mondial. Ea constituie o contopire de diferite tradiții juridice, care dezvoltă și instrumente juridice multilaterale ce răspund nevoilor la nivel mondial [1].

Un număr tot mai mare de state non-membre ale Conferinței de la Haga devin parte la Convențiile de la Haga. Ca urmare, lucrările Conferinței cuprind mai mult de 140 de țări din întreaga lume.

Din 28 septembrie anul curent Republica Moldova a fost informată prin scrisoare oficială a Secretarului General al HCCH că este admisă în calitate de membru al Conferinței de la Haga de drept internațional privat, prin unanimitate de voturi ale statelor membre. Republica Moldova urmează să depună pe lângă Guvernul Țărilor de Jos instrumentele de acceptare a statutului organizației.

În lumea modernă situații legate de raporturile de familie și comerciale, care au legătură cu mai multe țări, sunt destul de frecvente, de aceea pot fi afectate de diferențele dintre sistemele judiciare ale statelor. În vederea soluționării acestor diferențe, statele au adoptat reguli speciale, cunoscute sub numele de „norme de drept internațional privat”.

Misiunea statutară a Conferinței este de a lucra pentru „unificarea progresivă” a normelor respective. Acest lucru implică găsirea abordărilor convenite la nivel internațional la unele probleme, cum ar fi competența instanțelor, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești într-o gamă largă de domenii de la drept comercial și drept bancar la procedura civilă internațională și de la protecția copilului la probleme de căsătorie și statut personal.

De-a lungul anilor, Conferința, în îndeplinirea misiunii sale, a devenit un centru pentru cooperarea judiciară și administrativă internațională în domeniul dreptului privat, în special în domeniile protecției familiei și copiilor, procedurii civile și legii comerciale.

Între 1893 și 1904, Conferința a adoptat 7 convenții internaționale, care au fost toate înlocuite ulterior de instrumente mai moderne. Între 1951 și 2008, Conferința a adoptat 38 de convenții internaționale ce funcționează în practică, multe dintre ele fiind revizuite periodic de către Comisiile speciale. Chiar și atunci când

acestea nu sunt ratificate, convențiile au influență asupra sistemelor juridice atât în statele membre, cât și în statele terțe. De asemenea, ele formează o sursă de inspirație pentru eforturile de a unifica la nivel regional dreptul internațional privat.

Indispensabil, s-a simțit nevoia de a prevedea și noi instrumente juridice de drept internațional privat în domeniul drepturilor copilului.

Ca instrumente juridice de drept internațional privat în domeniul protecției drepturilor copilului pot fi considerate:

- ✓ *Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere față de copii din 24.10.1956;*
- ✓ *Convenția privind recunoașterea și executarea hotărârilor privind obligațiile de întreținere față de copii din 15.04.1958;*
- ✓ *Convenția privind competența autorităților, a legii aplicabile și recunoașterea deciziilor în materie de adopție din 15.11.1965; art.23 al acestei Convenții a încetat să producă efecte la 23.10.2008;*
- ✓ *Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii din 25.10.1980;*
- ✓ *Convenția privind protecția copiilor și cooperarea în materie de adopție internațională din 23.05.1993;*
- ✓ *Convenția asupra competenței legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor din 19.10.1996;*
- ✓ *Convenția privind recuperarea internațională a pensiei alimentare și alte forme de întreținere familială din 23.11.2007.*

Republica Moldova a ratificat doar:

- A. Convenția din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, prin Hotărârea nr.1468 din 29.01.1998 cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale și Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii;
- B. Convenția din 29 mai 1993 privind protecția copilului și cooperarea în materie de adopție internațională, prin Hotărârea nr.1468 din 29.01.1998 cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale și Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii [8].

A. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (25.10.1980, Haga)

La această Convenție au aderat 93 de state, în vigoare în Republica Moldova din 01.07.1998.

Convenția este un document deosebit de important, care reglementează din punct de vedere juridic situația returnării copiilor în țara de origine în cazul unei răpiri internaționale.

Convenția în cauză, în vigoare inclusiv în toate statele membre ale Uniunii Europene, se aplică atunci când un minor sub 16 ani este deplasat din statul reședinței sale obișnuite într-un alt stat sau este reținut în acest al doilea stat prin încălcarea drepturilor de care se bucură unul dintre titularii răspunderii părintești. De regulă, situația intervine între părinții unui copil ori între părinți și bunici, una din trei părți fiind cea care deplasează/reține ilicit un copil în alt loc decât cel al reședinței sale obișnuite.

Instanțele din statul membru în care a fost deplasat copilul sau a fost reținut ilicit vor deține competența de a se pronunța asupra cererii de înapoiere întemeiată pe Convenția respectivă. În ipoteza în care cererea de înapoiere ar fi respinsă, hotărârea va putea fi totuși înlocuită cu o hotărâre ulterioară a instanței din statul membru al reședinței obișnuite a copilului înaintea deplasării sale sau a reținerii sale ilicite. Dacă această hotărâre implică înapoierea copilului, aceasta va fi realizată fără a fi necesară recurgerea la vreo procedură pentru recunoașterea și executarea hotărârii în cauză în statul membru în care se află copilul răpit.

Înapoierea de urgență a copilului în țara în care el își are reședința obișnuită este motivată de necesitatea ca acesta să nu mai fie considerat proprietatea părinților săi, ci să fie recunoscut ca persoană cu drepturi și necesități proprii. Astfel, adevărata victimă a răpirii este însuși copilul, care riscă să-și piardă brusc echilibrul suferind traumatismul de a fi separat de părintele cu care s-a aflat tot timpul, precum și incertitudinile și frustrările legate de adaptarea sa la o limbă străină, la condițiile culturale care nu-i sunt familiale, la noi profesori și o familie necunoscută [1, p.118].

Obiectivul acestei Convenții este să protejeze copiii, pe plan internațional, împotriva efectelor dăunătoare ale unei deplasări sau neînapoierii ilicite și să întocmească proceduri în vederea garantării imediatei înapoieri a copilului în statul reședinței sale obișnuite, precum și să asigure protecția dreptului de vizitare.

Convenția stabilește condițiile în care se consideră ilicită deplasarea sau înapoierea unui copil (art.3). Referitor la prevederile art.3 lit.a) din Convenție, în practica judiciară s-a arătat că acestea se raportează, în primul rând, la legea statului în care copilul își va avea reședința obișnuită, adică la împrejurarea că încredințarea rezultă dintr-o atribuire de plin drept, înainte de pronunțarea oricărei decizii, iar în privința art.3 lit.b) din Convenție s-a subliniat că exercitarea efectivă a dreptului privind încredințarea se referă la îngrijirea persoanei copilului raportat la momentul la care a survenit refuzul înapoierii [9, 12]. Fiecare stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să satisfacă obligațiile ce-i sunt impuse prin Convenție (art.6). Persoana sau instituția care pretinde că un copil a fost deplasat sau reținut prin violarea dreptului privind încredințarea poate să sesizeze fie autoritatea centrală a reședinței obișnuite a copilului, fie pe aceea a oricărui stat contractant (art.8). Convenția nu afectează posibilitatea persoanei sau a instituției de a se adresa direct autorităților judiciare sau administrative ale statelor contractante (art.29). Autoritatea judiciară sau administrativă a statului solicitat este ținută să dispună înapoierea copilului, iar în acest scop verifică dacă există riscul ca înapoierea să expună copilul la pericole majore (art.13).

Aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului trebuie făcută în acord cu principiile dreptului internațional, în particular cu acelea legate de protecția internațională a drepturilor omului. Astfel, drepturile enunțate în această Convenție, care prevăd obligații pozitive lăsate în seama statelor contractante, de exemplu în problema reunirii copiilor cu părinților, trebuie să fie interpretate în lumina Convenției de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii.

În acest sens, instanța de judecată trebuie să adopte cu promptitudine implementarea dispozițiilor corespunzătoare din Convenția de la Haga, întrucât celeritatea rezolvării proceselor legate de acordarea responsabilității parentale poate avea consecințe iremediabile asupra relațiilor dintre minorul și părintele care nu locuiește cu el [2, p.118].

Sub acest aspect, Convenția de la Haga oferă o serie de măsuri pentru a intermedia înapoierea imediată a minorilor mutați sau reținuți ilegal în orice stat contractant și prevede obligația autorităților administrative sau juridice de a acționa cu rapiditate în procesele de înapoiere a minorilor, orice acțiune mai lungă de șase săptămâni putând da naștere unei solicitări de explicații pentru întârziere.

Cu toate acestea, obligația sus-menționată nu este absolută de vreme ce reunirea unui părinte cu un minor care a locuit o perioadă de timp cu celălalt părinte e posibil să nu aibă loc imediat și poate necesita luarea de măsuri pregătitoare. Natura și gradul acestora vor depinde de circumstanțele fiecărui caz, în contextul în care înțelegerea și cooperarea tuturor celor implicați este întotdeauna un factor important [3, p.2].

În timp ce autoritățile naționale trebuie să depună toate diligențele necesare pentru a intermedia această cooperare, orice obligație de a aplica forța în această zonă trebuie limitată, deoarece interesele, ca și drepturile și libertățile tuturor celor implicați, trebuie luate în considerare conform art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care reglementează dreptul la respectarea vieții private și de familie. Când contactele cu părintele par să amenințe aceste interese, să interfereze cu acele drepturi, este sarcina autorităților naționale să stabilească echilibrul între ele.

Întrucât se poate constata că obiectivul esențial este de a proteja individul împotriva acțiunilor arbitrare ale autorităților publice, instanțele interne trebuie să interpreteze garanțiile oferite de Convenția de la Haga, în acest sens. Prin urmare, statul este obligat să dispună măsuri pozitive în vederea realizării dreptului părintelui de a fi alături de copilul său, dar și obligații pozitive inerente respectării efective a vieții de familie. În ambele situații se va lua în considerare raportul de proporționalitate care trebuie să existe între interesul persoanei și cel al societății, în ansamblu ei, ipoteze în care statul se bucură de o anumită marjă de apreciere. Esențiale sunt însă atenția, promptitudinea și eforturile, adecvate și suficiente, pentru a impune respectarea dreptului de înapoiere imediată a copilului deplasat sau reținut ilicit în consens cu cel al respectării vieții de familie [4, p.1].

Cunoașterea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, cu referire la aplicarea Convenției de la Haga, este o necesitate. Ea se impune și pentru că statele-părți să găsească pârghiile și instrumentele legale, adecvate și suficiente, pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive impuse asupra lor.

Exemplificând, prezentăm jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

Cauza Blaga contra României (petiția nr.54443/10), care face referință la răpirea copilului la nivel internațional.

Aplicantul, Octavian Blaga, născut în 1967, este un cetățean român și american care locuiește în Suwanee (Statele Unite ale Americii). În 1993, dl Blaga s-a căsătorit cu o cetățeană română și americană din Georgia.

Au avut parte de trei copii, născuți între 1998 și 2000. Au trăit cu toții în SUA până în septembrie 2008, când mama a dus copiii în România, fără a se mai întoarce înapoi în SUA.

Drept urmare, dl Blaga a înaintat o cerere către autoritățile din SUA, invocând Convenția de la Haga (asupra aspectelor civile ale răpirii copilului la nivel internațional) privind întoarcerea celor trei copii ai săi, spunând că au fost luați din brațele sale și de pe teritoriul SUA în mod nedrept de către soția sa, încălcând un acord privind custodia comună. Autoritățile din SUA, la rândul lor, au trimis cererea la ministrul român de justiție în decembrie 2008. Într-o decizie comună venită în martie 2010, Curțile de Justiție române, deși admitând că refuzul mamei de a-și trimite copiii înapoi în reședința lor natală din SUA este în afara legii, conform Convenției de la Haga, au respins cererea dl Blaga, în mare parte din cauza copiilor care în mod echivoc și în mod liber și-au exprimat dorința că nu vor să se întoarcă pe teritoriul SUA.

Între timp, procedurile de divorț și de custodie au fost aduse la adresa dl Blaga din partea soției sale, în România în octombrie 2008. Curțile de Justiție române au aprobat aceste proceduri în martie 2014, acordând custodie unică a copiilor către mamă.

Bazându-se în mare parte pe art.8 (dreptul la respect al vieții private și de familie), dl Blaga a pretins cum că Curțile de Justiție române au interpretat greșit dispozițiile Convenției de la Haga, bazându-se exclusiv pe hotărârea copiilor săi de a i se interzice acestuia să-i aducă înapoi în SUA, și că au eșuat atât în ceea ce privește argumentarea cu motive solide pentru ignorarea conjuncțiilor Curții de Justiție americane, cât și pentru documentele trimise de către autoritățile din SUA.

Tot dl Blaga s-a plâns, invocând art.6.1 (dreptul la audiere într-o perioadă de timp rezonabilă), referitor la demersul infernal de lung al procedurilor de divorț și de custodie instituite împotriva sa de către soție. Decizia Curții: Violarea Art.8; Violarea Art.6.1 [7].

Hotărârea *Sylvester contra Austriei*, 24 aprilie 2003, nr.36812/97 și nr.40104/98

Obligația statului de a asigura punerea în executare a unei hotărâri judecătorești cu privire la drepturile părinților asupra copiilor este o obligație al cărei cel mai important aspect este celeritatea cu care este luată.

Primul reclamant, cetățean american, s-a căsătorit cu o austriacă în 1994. În același an s-a născut fiica lor. În octombrie 1995, mama copilului s-a mutat cu acesta în Austria, fără consimțământul reclamantului, iar în decembrie 1995 o instanță a constatat că minorul a fost obiect al unei răpiri ilicite și a ordonat trimiterea ei la reclamant. Instanțele superioare au respins apelurile soției reclamantului, însă tentativele de executare a hotărârilor au eșuat în august 1996, când mama a reușit să obțină rejudecarea cauzei, pe baza faptului că situația s-ar fi schimbat de la data primei decizii. Instanța a admis cererea mamei și a considerat că recuperarea copilului de principalul său reper – mama sa – și transferarea acesteia în Statele Unite riscă să producă un prejudiciu ireparabil. Ulterior, mama a obținut încredințarea copilului.

În astfel de ipoteze, pentru a aprecia dacă o măsură a statului a fost suficientă pentru a asigura respectarea dreptului la viață familială, trebuie verificat dacă aceasta a fost pusă în aplicare rapid, trecerea unui anumit interval de timp putând avea consecințe ireparabile. O schimbare a situației poate justifica, în cazuri excepționale, neexecutarea unei măsuri de retrimiteră a unui copil răpit contra Convenției de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, însă aceste schimbări ale stării în genere nu pot fi rezultatul omisiunii statului de a reglementa situația. În speță, deciziile prin care s-a stabilit neexecutarea hotărârilor judecătorești inițiale s-au bazat, în principal, pe faptul că a trecut un interval de timp de la acestea, iar responsabilitatea privind acest interval de timp aparține statului. De aceea, art.8 a fost violat [13].

B. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale (29.05.1993, Haga)

Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale a fost ratificată la momentul de 95 de state; este în vigoare în Republica Moldova din 01.08.1998.

Obiectivul Convenției este garantarea drepturilor fundamentale ale copiilor în adopțiile internaționale, în special prevenirea traficului de copii. În acest scop, trebuie să existe cooperare între statele semnatare, exclusiv prin intermediul autorităților centrale, pentru a asigura recunoașterea reciprocă a deciziilor de adopție în toate statele semnatare [5, p.532].

Fiecare stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să aducă la îndeplinire obligațiile ce-i sunt impuse prin Convenție (art.6). Persoanele cu reședința obișnuită într-un stat contractant, care doresc să adopte un copil a cărui reședință obișnuită este situată în alt stat contractant, urmează să se adreseze autorității centrale a statului în care își au reședința obișnuită (art.14). Autoritățile centrale ale ambelor state colaborează

și verifică dacă sunt îndeplinite condițiile pentru adopție (art.15-17). Acestea vor adopta toate măsurile necesare, astfel încât copilul să primească încuviințarea de ieșire din statul de origine, precum și cea de intrare și de a locui permanent în statul primitor (art.18). Adopția certificată conform Convenției de către autoritatea competentă a statului contractant în care a avut loc este recunoscută de drept în celelalte state contractante (art.23). Recunoașterea adopției implică recunoașterea legăturii de filiație între copil și părinții săi adoptivi și a răspunderii părintești a părinților adoptivi față de copil (art.26).

Convenția în cauză pune un mare accent pe adopția internațională cu respectarea drepturilor fundamentale ale copilului, precum și pe cooperarea între state în vederea preîntâmpinării răpirii, vânzării sau traficului de copii.

Important este că această Convenție privește numai adopțiile care stabilesc o legătură de filiație și care încetează să se aplice dacă acceptele prevăzute în art.17 lit.c) nu au fost date înainte ca copilul să fie atins vârsta de 18 ani [8].

Adopțiile vizate prin Convenție pot avea loc dacă autoritățile competente ale statului de origine:

- au stabilit că copilul este adoptabil;
- au constatat, după luarea în considerare a posibilităților plasamentului copilului în statul său de origine, că o adopție internațională corespunde interesului superior al copilului;
- s-au asigurat că persoanele, instituțiile, autoritățile al căror consimțământ este cerut pentru adopție au primit sfaturile necesare și au fost informate asupra consecințelor consimțământului lor, în special asupra menținerii sau ruperii, ca urmare a adopției, a legăturilor de drept dintre copil și familia de origine;
- s-au asigurat că toate persoanele și instituțiile și-au dat consimțământul în scris în formă legală;
- au stabilit că consimțămintele nu au fost obținute contra plată sau contra unor prestații de orice fel, iar consimțământul mamei, dacă este cerut, nu a fost dat decât după nașterea copilului;
- s-au asigurat că în cazuri în care se cere consimțământul copilului, ținând seama de vârsta și maturitatea acestuia, copilul a beneficiat de sfaturi și a fost bine informat asupra consecințelor adopției și ale consimțământului său, că dorințele copilului au fost luate în considerare, că el
- și-a dat liber consimțământul (în forme legale și în scris) și că nu a fost obținut contra plată sau contra prestațiilor de orice fel.

Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale se referă, în Capitolul 3, la autoritățile centrale și organismele agreeate în domeniu, menționând-se că fiecare stat contractant desemnează o autoritate centrală însărcinată să aducă la îndeplinire obligațiile ce-i sunt impuse prin Convenție.

Autoritățile centrale ale statelor semnatare, în cazul Republicii Moldova – Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, trebuie:

- ✓ să coopereze și să promoveze o colaborare între autoritățile competente ale statelor contractante pentru a se asigura protecția copiilor și a se realiza obiectivele Convenției;
- ✓ să pună la dispoziție informații asupra legislației statelor respective în materie de adopție, precum și orice alte informații generale, statistice sau, după caz, formulare-tip care sunt folosite în domeniu;
- ✓ să se informeze reciproc asupra funcționării Convenției, luând în considerare toate măsurile posibile pentru a înlătura obstacolele existente sau apărute în aplicarea Convenției;
- ✓ să acționeze direct sau cu concursul autorităților publice pentru a preveni câștigurile materiale necuvenite cu prilejul unei adopții, împiedicând orice practică ce este contrară obiectivelor Convenției;
- ✓ să ia, fie direct, fie cu concursul autorităților publice sau al organismelor agreeate în mod corespunzător, măsuri pentru:
  - a aduna, a păstra și a efectua schimb de informații referitoare la situația copilului și a viitorilor părinți adoptivi, în măsura necesară încheierii adopției;
  - a înlesni, urmări și activa procedura în vederea adopției;
  - a promova în statele semnatare dezvoltarea unor servicii de îndrumare și de urmărire în continuare a adopției;
  - a efectua schimburi de rapoarte generale de evaluare asupra experiențelor în materie de adopție internațională;
  - a răspunde, în măsura permisă de legea statului, la cererile care au ca obiect informații asupra unor situații speciale privind adopția, formulate de alte autorități centrale sau de autoritățile publice;

- ✓ să agreeze organismele private care demonstrează aptitudinea de a înlesni în mod corect misiunile ce li s-ar putea încredința în vederea protecției copilului prin adopție.

Un organism agreat într-un stat contractant nu va putea acționa în alt stat decât dacă autoritățile competente ale celor două state l-au autorizat. Reglementarea normativă a organizațiilor străine în domeniul adopției internaționale în Republica Moldova este prevăzută în Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de acreditare și modul de funcționare a organizațiilor străine cu atribuții în domeniul adopției internaționale în Republica Moldova și a listei serviciilor și activităților pe care le pot desfășura în domeniul adopției internaționale, nr.550 din 22.07.2011 [10].

Orice adopție certificată conform Convenției este recunoscută de sistemul de drept din statele contractante. Certificatul va trebui să specifice când și de către cine au fost date acceptările prevăzute în Convenție.

Recunoașterea adopției într-o țară contractantă are următoarele efecte:

- apar legături de filiație între copil și părinții săi adoptivi;
- părinții adoptivi încep să poarte răspundere părintească față de copil;
- se rupe legătura de filiație preexistentă între copil și mama sau tatăl său, dacă adopția produce acest efect în statul contractant unde a avut loc.

Când adopția se realizează în statul de origine, nu are drept efect ruperea legăturii de filiație preexistente în statul primitor, care recunoaște adopția. Aceasta poate avea efectele de mai sus în următoarele condiții:

- dacă legea statului primitor o admite;
- dacă toate consimțămintele cerute expres în Convenție au fost sau sunt date în vederea unei atare adopții.

Cât privește sistemul de drept aplicat, acesta diferă de la o țară la alta. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale precizează că în statele unde există două sau mai multe sisteme de drept aplicabile în unități teritoriale diferite se va ține seama de următoarele principii:

- ✓ orice referire la reședința obișnuită în statul respectiv vizează reședința obișnuită într-o unitate teritorială a acestuia;
- ✓ orice referire la legea acestui stat vizează legea în vigoare în unitatea teritorială respectivă;
- ✓ orice referire la autoritățile publice sau competente ale acestui stat vizează autoritățile abilitate să acționeze în unitatea teritorială în cauză.

În statele în care în materie de adopție există două sau mai multe sisteme de drept aplicabile unor categorii diferite de persoane, orice referire la legea statului vizează respectiv sistemul de drept desemnat prin dreptul acestuia [6, p.534].

Codul civil al Republicii Moldova prevede în articolul 1579: „În cazul în care legea străină aplicabilă unui raport juridic aparține unui stat în care coexistă mai multe sisteme de drept și este imposibilă determinarea dintre acestea a sistemului aplicabil, dreptul aceluia stat determină dispozițiile aplicabile ori se aplică sistemul legislativ cu care raportul de drept civil respectiv prezintă cele mai strânse legături” [7].

O altă prevedere a Convenției este că în statele în care diferite unități teritoriale au reguli proprii de drept unificate Convenția nu se va aplica în mod obligatoriu.

Documentul nu derogă de la instrumentele internaționale la care statele sunt părți și care cuprind dispoziții referitoare la materiile reglementate prin Convenție, în afara situațiilor în care statele contractante au făcut o declarație contrară în conținutul instrumentelor respective.

Menționăm că nici nu poate fi încuviințată o rezervă la Convenția asupra protecției copilului și cooperării în materia adopției internaționale.

Potrivit art.14 al Convenției, „persoanele cu reședința obișnuită într-un stat contractant care doresc să adopte un copil a cărui reședință obișnuită este situată în alt stat contractant urmează să se adreseze autorității centrale a statului în care își au reședința obișnuită”. Astfel, cererea prin care se solicită adopția poate fi primită după intrarea în vigoare a Convenției în statul care primește copilul și în statul de origine al acestuia.

Instituționalizarea recurgerii la legea forului îmbracă în cadrul convențiilor de la Haga un caracter parțial: tendința aplicării de către judecător a propriei legi este consacrată într-un număr limitat de convenții.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a confruntat cu problema privind aplicabilitatea dispozițiilor art.8 din Convenție, privitoare la protejarea vieții de familie în materia adopției, într-o cauză la CtEDO **Pini și Bertani Manera și Atripadi contra României, 22 iunie 2004, nr.78028/01 și nr.78030/1**. Reclamantii, două cupluri italiene, au obținut prin decizie definitivă adoptarea a câte unui copil român abandonat, aflat în

instituții private de protecție a copiilor. Deciziile, pronunțate în România în septembrie 2000, au impus modificarea certificatelor de naștere ale copiilor și emiterea unor noi. Centrele pentru minori, deși au fost obligate să predea copiii, împreună cu actele de stare civilă, au refuzat acest lucru, obținând de câteva ori suspendarea procedurilor de adopție. Reprezentanții copiilor au introdus acțiuni prin care solicitau anularea adopției, iar pentru un copil au avut câștig de cauză. Potrivit informațiilor Curtii, copiii se bucură în centrele respective de condiții de viață bune și nu doresc să plece la reclamanții pe care îi cunosc vag [14].

Reclamanții nu au relații familiale de facto cu copiii pe care i-au adoptat. Totuși, Curtea a considerat că între aceștia și copii există o viață familială în sensul art.8, cât timp relația lor a fost stabilită printr-o decizie judecătorească definitivă, în conformitate cu legislația română și internațională în materie. Este adevărat că nu există consimțământul copiilor, însă acest fapt se explică prin vârsta lor fragedă la acel moment. Faptul că nu există relații familiale în realitate nu este imputabil reclamanților, care s-au considerat și s-au comportat întotdeauna ca părinți ai copiilor.

Instanța europeană a arătat, mai întâi, că, potrivit jurisprudenței sale constante, dispozițiile Convenției urmează a fi aplicate în concordanță cu principiile de drept internațional, în particular cu cele privitoare la protecția drepturilor omului. Astfel că, din acest punct de vedere, pe terenul art.8, statele contractante sunt ținute, în domeniul adopției, de obligațiile ce le revin în lumina dispozițiilor Convenției de la Haga din 29 mai 1993 privitoare la protecția copiilor și la cooperare în materie de adopție internațională, ale Convenției ONU asupra drepturilor copilului din 20 noiembrie 1989. Așadar, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a cunoscut implicit că aceste două convenții relevă principiile unanim acceptate în materia adopției și pot fi luate drept exemple și standarde de bune practici.

Evoluarea fenomenului migrației și aspirațiile Republicii Moldova la integrarea în Uniunea Europeană duce la apariția mai multor conflicte de lege cu elemente de extraneitate în domeniul dreptului familiei. Situațiile legate de raporturile familiale sunt mai dese și complexe, astfel fiind mai sesizabile lacunele în domeniul răspunderii părintești (inclusiv întreținerea familială).

Din aceste motive considerăm oportună posibilitatea ratificării încă a două convenții de la Haga, și anume: a Convenției asupra competenței legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor, adoptate la 19 noiembrie 1996, și a Convenției privind recuperarea internațională a pensiei alimentare și a altor forme de întreținere familială din 23 noiembrie 2007.

Putem menționa că instrumentele juridice de drept internațional privat în domeniul protecției copilului nu sunt la nivelul necesar actualizate și utilizate în vederea prevenirii apariției unor conflicte de legi.

Posibilitatea aplicării convențiilor de drept internațional privat pe teritoriul Republicii Moldova a avut drept rezultat modificări legislative și posibilitatea utilizării unei proceduri strict determinate. Cu toate că domeniul drepturilor copiilor în Republica Moldova este permanent în ascensiune, până la normele statelor europene este necesar de a parcurge o cale dificilă și de durată, începând cu uniformizarea multor legi și, nu în ultimul rând, este necesară ratificarea celor două convenții.

Bibliografie:

1. BIRȚA, D. *Aplicarea Convenției de la Haga din 1980* [Accesat: 23.04.2015]. Disponibil: www.inm-lex.ro/arhiva/fisiere/pag_34/det_415/1389.doc.
2. Ibidem.
3. BIRȚA, D. *Despre Convenția de la Haga asupra răpirii internaționale de copii și jurisprudența CEDO în materie* [Accesat: 25.06.2015]. Disponibil: http://www.mpublic.ro/minori_2008/minori_4_3.pdf.
4. BIRȚA, D. *Jurisprudența privind minorii deplasați sau reținuți ilicit. Ghidul practic de aplicare a Regulamentului II de la Burxelles. Cauze soluționate în anii 2005-2007* [Accesat: 15.10.2015]. Disponibil: http://www.mpublic.ro/minori_2008/minori_4_4_ro.pdf.
5. COJOCARU, V. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale (29.05.1993, Haga). În: *Analele Științifice ale USM*. Chișinău: CEP USM, 2001, p.532.
6. Ibidem, p.534.
7. Codul Civil al Republicii Moldova din 05.06.2002. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.82-86, art.1579.
8. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1468-XIII din 29.01.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr.014.

9. GAVRILESCU, A. Aspecte teoretice și de practică judiciară privind înapoierea copilului deplasat sau reținut prin violarea unui drept privind încredințarea. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu. Seria „Științe Juridice”*, 2011, nr.1.
10. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de acreditare și modul de funcționare a organizațiilor străine cu atribuții în domeniul adopției internaționale în Republica Moldova, nr.550 din 22.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.122-127.
11. http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=26 [Accesat: 23.10.2015]
12. <http://www.juridice.ro/283078/romania-la-cedo-cauza-pendinte-octavian-bлага-rapirea-internationala-de-copii-si-tergiversarea-procesului.html> [Accesat: 23.04.2015]
13. <http://jurisprudencedo.com/Sylvester-c.-Austria-Copil-rapit-de-parinti.-Conventia-de-la-Haga.html> [Accesat: 09.08.2015]
14. <http://jurisprudencedo.com/Pini-si-Bertani-Manera-si-Atripaldi-contra-Romania-Viata-familiala-Definirea-notiunii-Parinti-adoptivi.html> [Accesat: 09.08.2015]

Prezentat la 25.11.2015